

KANSEN VOOR HET HOGER ONDERWIJS IN *OLYMPISCH* AMSTERDAM

Een Amsterdamse uitwerking van het landelijke
sectorplan Sportonderwijs en –Onderzoek

PASSIE VOOR SPORT

De afgelopen maanden brandde er elke woensdagmorgen een vuurtje in Olympisch Stadion nr. 14. Middenin de ruimte staat een grote tafel. Daar is het een komen en gaan van sporters, trainers, organisatoren, studenten, onderzoekers, docenten, bestuurders, die één ding gemeen hebben: passie voor de sport. Ook wij zaten wekelijks aan die tafel en spraken, aangewakkerd door het Olympisch Plan 2028 en het Olympisch Vuur, met passie over ‘wat kunnen wij voor de sport betekenen?’

Die gesprekken, en discussies met vele anderen, hebben geleid tot een notitie over de unieke Amsterdamse combinatie: een breed scala van onderwijs- en kennisinstellingen, een uitgebreide sportinfrastructuur, een grote groep topsporters en talenten binnen het CTO en uitdagende grootstedelijke opgaven op het gebied van sport, bewegen en gezondheid. Die combinatie vraagt om een Amsterdamse uitwerking van het landelijke sectorplan sportonderwijs en –onderzoek. Een uitwerking met als doel onderwijs en onderzoek sterker aan de sportpraktijk te verbinden dan tot nu toe het geval was. Deze verbinding geeft Amsterdam de kans om zich nationaal en internationaal te profileren als ‘sportkennisstad’ en daarmee de Olympische Ambitie van de stad te versterken. Dit ondersteunt de sport, sporters en sportevenementen, maar vooral ook de mensen die in Amsterdam wonen, werken en naar school gaan. Samen maken we het plan waar.

Jacomine Ravensbergen, Domeinvoorzitter Bewegen, Sport en Voeding HvA

Cees Vervoorn, Lector Topsport en Onderwijs HvA/UvA

Peter Beek, Decaan Faculteit Bewegingswetenschappen VU

AMSTERDAM CENTRUM VAN SPORTONDERWIJS, SPORT-ONDERZOEK EN SPORTPRAKTIJK

De wens om de Olympische Spelen in Nederland te organiseren, creëert extra mogelijkheden om de positie van Amsterdam te versterken. De sport heeft behoefte aan kennis, onderzoek en innovatiekracht. Het hoger onderwijs biedt dat, en dan vooral als we opleidingen en onderzoeksprogramma's onderling afstemmen en een effectieve en vruchtbare samenwerking tussen onderwijs, overheid en sport opzetten. Deze notitie geeft een voorzet.

EROP EN EROVER

Onderwijs en sport, een mooi eentweetje. De sport profiteert van de kennis, innovatieve drive en het wetenschappelijke en praktijk-onderzoek van onderwijsinstellingen, het onderwijs vindt in de top- en breedtesport de ideale voedingsbodem voor gerichte opleidingen en onderzoek. De Olympische ambitie van Nederland versterkt de relatie: het gewenste 'Olympische niveau' dwingt ons maximaal in te zetten op effectiviteit. Het sectorplan Sportonderzoek en onderwijs 2011-2016 dat in opdracht van de ministeries van OCW en VWS is opgesteld, inventariseert 'wat er is' en 'wat gewenst is' in Nederland. De belangrijkste onderwijsinstellingen in de regio hebben de uitgangspunten van dit plan vertaald in kansen voor Amsterdam en roepen op tot daden: erop en erover. De stad omarmt de sport en wil gastheer zijn van internationale sportevenementen. Daarnaast investeert Amsterdam in het verbeteren van het sportklimaat, het

beweegonderwijs en stimuleringsprogramma's in buurten waar sport en bewegen geen vanzelfsprekendheid zijn. Last but not least wil de stad intensief samenwerken met het hoger onderwijs.

OP ZOEK NAAR SYNERGIE

Amsterdam beschikt over een ijzersterke sportinfrastructuur, toonaangevende kennis- en onderwijsinstellingen en een grote populatie breedte- en topsporters. Met andere woorden: er is hardware, er is software en er zijn programmeurs; nú is het zaak daartussen de synergie te smeden. De Universiteit van Amsterdam (UvA/AMC), de Vrije Universiteit Amsterdam (VU/VUmc), de Hogeschool van Amsterdam (HvA), Inholland en het ROC van Amsterdam (ROCvA) hebben de sport tot speerpunt van beleid gemaakt omdat de sport appelleert aan een gezonde leefstijl, een middel is ter bevordering van sociale integratie en welzijn, en omdat sport gaat over presteren, excelleren en winnen.

Die kwaliteit en betrokkenheid omzetten in een effectieve en innovatieve kennis-infrastructuur is de grote uitdaging. We zullen bestaande opleidingen moeten analyseren en verbeteren en gezamenlijke opleidings- en onderzoekstrajecten ontwikkelen. Daarnaast willen we 'leer-werkplaatsen' creëren voor studenten en docenten op de trainingslocaties van (top)sporters en talentteams (Associated Sport Fieldlabs Amsterdam) en gaan we hard werken aan de realisatie van het NeSSI (Netherlands Sports Science Institute), het nationale kennisnetwerk voor sportonderzoek en -innovatie met het front-office in Amsterdam.

WAAR LIGGEN DE KANSEN?

In het sectorplan Hoger Onderwijs zijn thema's benoemd die de leidraad tot optimalisatie van het onderwijs en onderzoek vormen. Het zijn thema's die in rechtstreeks verband staan met studies die de

organisatie en beoefening van sport of gezondheid en bewegen tot onderwerp hebben (Talentvol Amsterdam, Amsterdam Vitaal en Amsterdam doet mee). Ook aspecten van gebiedsinrichting en bereikbaarheid spelen een rol, waardoor het ook studies als ruimtelijke ordening, sociale geografie en planologie (De kaart van Amsterdam) raakt. Minstens zo belangrijk zijn studies op het gebied van economie, organisatie van evenementen, media en hospitality (Amsterdam in Beeld), gezien de ambitie om grote evenementen zoals EK's, WK's en de Olympische Spelen naar Nederland te halen.

Kortom: het zijn thema's waarbinnen de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en de afstemming met overheden en sportorganisaties gestalte moet krijgen en die Amsterdam een prima gelegenheid bieden zich onderscheidend te profileren in de sportwereld.

BEWEGING EN GEZONDE VOEDING DRAGEN STERK BIJ AAN HET WELZIJN VAN DE BEVOLKING

TALENTVOL AMSTERDAM: ONDERSTEUNING EN BEGELEIDING TOPSPORTERS EN SPORTTALENTEN

Het aantal topsporters dat in Amsterdam actief is, is bovengemiddeld groot. Amsterdam en de onderwijsinstellingen doen er veel aan om hen professioneel en gericht te ondersteunen. Zo is er on site science support die onderzoek en begeleiding op hoog niveau garandeert. Talloze onderzoeksvelden dienen zich aan, zoals het meten en monitoren van fysieke en mentale kenmerken van sporters, het experimenteren met innovaties (voeding, kleding, materiaal, training, techniek) en het identificeren en ontwikkelen van jeugdig talent. Belangrijke partners hierin zijn TEAM Amsterdam (een samenwerkingsverband van Topsport Amsterdam, het Centrum voor Topsport en Onderwijs CTO, het projectbureau Olympische Ambitie en de Vrije Universiteit), AFC Ajax (dat met verschillende instellingen samenwerkt aan topsportbegeleiding in het miCoach Performance Center) en de HvA-lectoraten Bewegingswetenschappen en Topsport en Onderwijs.

AMSTERDAM VITAAL: BEWEGING, GEZONDHEID, SOCIALE COHESIE EN INTEGRATIE

Beweging en gezonde voeding dragen sterk bij aan het welzijn van de bevolking. Bovendien oefenen voedings- en beweegprogramma's een positieve invloed uit op niet alleen de fysieke en mentale ontwikkeling van kinderen en volwassenen, maar ook op de maatschappelijke integratie van minderheden of probleemgroepen en op de zelfontplooiing van mensen. Het thema 'Amsterdam vitaal' behelst de ontwikkeling, uitvoering en evaluatie van geïntegreerde interventies ten behoeve van een gezonde leefstijl, veelal in de wijken en/of op scholen. De gemeente investeert mee in dergelijke programma's. Recent is Amsterdam JOGG-gemeente geworden (Jongeren Op Gezond Gewicht) en op scholen wordt het leefstijlprogramma Jump In uitgevoerd. Met name de HvA, de VU/EMGO en het AMC/Sociale Geneeskunde zijn betrokken bij projecten en onderzoek op scholen en in de wijken (leefstijlinterventies, motorisch remedial teaching, beweeg- en voedingsprogramma's).

AMSTERDAM DOET MEE: INRICHTING, KWALITEIT EN EFFECTIVITEIT VAN HET SPORTAANBOD

Een van de pijlers in de Olympische ambitie van Nederland is het op een hoger peil brengen van de sportdeelname en -frequentie van Nederlanders. Om dat te kunnen realiseren is meer kennis nodig over de sportdeelname en de achterliggende mechanismen en over effectieve interventies en best practices. Daarnaast is er behoefte aan inzicht in de werking en effecten van bewegingsonderwijs, verenigingssport, schoolsporten, buurtsporten, het commerciële aanbod, sportevenementen en andere vormen van sportaanbod. Dit thema raakt ook andere facetten van de Olympische ambitie: welzijnsbevordering, ruimtelijke ordening, sociaal-maatschappelijke integratie en economie. Daarnaast helpen kennis en inzicht beleidsmakers beslissingen te nemen. Tevens zijn binding van de bevolking en economische betrokkenheid van ondernemers in Amsterdam van belang voor het succesvol organiseren van internationale sportevenementen.

AMSTERDAM FACILITEERT: INDIVIDUELE LEERROUTES, TOPSPORTREGELING, CTO

Het Amsterdams Centrum voor Topsport en Onderwijs, waarin alle onderwijsinstellingen participeren, creëert voor studerende topsporters de randvoorwaarden om op topniveau te kunnen presteren. De Amsterdamse hogeronderwijsinstellingen beschikken over een groot aantal uitstekende topsportaccommodaties en er is een prima topsportregeling. Het CTO creëert voor topsporters de mogelijkheden en randvoorwaarden om studie, wonen en topsport te combineren. De aan de HvA gelieerde Johan Cruyff University biedt studieprogramma's in commerciële economie voor sporters aan (met zelfstudie en internetleren). De HvA onderzoekt hoe dit JCU-concept op meer opleidingen kan worden toegepast.

CONCLUSIES / AANBEVELINGEN

Deze schets van enerzijds de state-of-the-art in het onderwijs- en onderzoeksaanbod in de regio Amsterdam en anderzijds de behoefte aan verdieping (excelleren) en verbreding (de Olympische ambitie raakt vrijwel elk opleidingsgebied), leidt tot drie richtingen waarlangs Amsterdam de toon in sportonderwijs en -onderzoek kan zetten en een substantiële bijdrage kan leveren aan het realiseren van de Olympische ambitie van Amsterdam en NOC*NSF.

1. OPLEIDINGEN

Om professionals te kunnen afleveren die de Olympische ambitie kunnen waarmaken is het nodig het opleidingsaanbod te verbeteren, vernieuwen en meer in samenhang aan te bieden. Momenteel is er een lappendeken aan opleidingen, het is zaak de synergie te vinden: het academische WO-perspectief kan meerwaarde krijgen door samenwerking met het meer op de praktijk gerichte HBO en vice versa (opleidings- en onderzoekstrajecten, stageplekken); tussen HBO en MBO zijn vele verbindingen te leggen; gemeenschappelijke programma's voor ALO, MBO (CIOS) zijn heel goed denkbaar.

Drie acties zijn nodig:

1. analyseren van bestaande opleidingen: doublures en hiaten in kaart brengen;
2. doorontwikkelen en afstemmen bestaande opleidingen: minoren/ masters, praktijkstages, onderzoek, in- en uitstroomprogramma's;
3. relevante nieuwe opleidingen ontwikkelen, gericht op sportbeoefening (techniek, voeding, training, prestatie, psychologie) en op de context (recht, economie, RO, maatschappelijk, evenementen, beleving).

ER IS BEHOEFTE AAN EEN INSTELLINGOVERSTIJGENDE PROGRAMMERING VAN VERDIEPEND EN TOEGEPAST ONDERZOEK

2. KENNISINFRASTRUCTUUR

In de regio Amsterdam bevindt zich een groot aantal accommodaties/labs waar onderzoek, opleiding en praktijk samen (kunnen) gaan. Om daar maximaal rendement uit te halen is een intensivering van de samenwerking van groot belang, ook om investeringen beter te kunnen richten. De WO- en HBO-instellingen beschikken over onderzoeksruimten waarin specifieke experimenten kunnen worden uitgevoerd. Op locatie zijn (of kunnen er met een beperkte investering komen) 'Associated Field Labs': indoor en outdoor trainingscentra met tijdelijke of structurele faciliteiten voor fysieke, biomechanische, gezondheidskundige of andere metingen. Samenwerking van zulke Fieldlabs met de onderzoekscapaciteit van WO en HBO kan veel meerwaarde brengen.

3. ONDERZOEKSPROGRAMMERING

Er is behoefte aan een instellingoverstijgende programmering van verdiepend en toegepast onderzoek, enerzijds om prestatie-, gezondheids- en welzijnsdata te monitoren, anderzijds om die kennis en data te verspreiden en implementeren. Dat vergroot niet alleen de kracht van het aan sport gerelateerde onderzoek in Nederland, het maakt bovendien van Nederland op dit vlak een internationaal toonaangevende partij. Daarnaast is het de ideale manier om sporters, trainers en sportorganisaties maximaal te ondersteunen in het leveren van topprestaties. De VU heeft het initiatief genomen tot het opzetten van een Netherlands Sport Science Institute (NeSSI), een kennisinstituut dat onderzoeksprogramma's multidisciplinair aanstuurt. De stad Amsterdam kan zich met een NeSSI zeer nadrukkelijk nationaal en internationaal profileren.

MEER INFORMATIE
EN CONTACT
WWW.DBSV.HVA.NL

SEPTEMBER 2011